

Nr. 069 / 09 Birtingur NK 119 og Súlan EA 300**Árekstur á miðunum**

Skipaskr.nr. 1807
 Smíðaður: Ulsteinvik Noregi 1987 stál
 Stærð: 820,8 brl. 1236 bt.
 Mesta lengd: 57,45 m Skráð lengd: 50,69 m
 Breidd: 12,5 m Dýpt: 7,75 m
 Vél: Berger Diesel 2208 kW, 1987
 Fjöldi skipverja: 6

Birtingur ©Hilmar Snorrason

Skipaskr.nr. 1060
 Smíðaður: Fredrikstad Npregi 1967 stál
 Stærð: 458,1 brl. 651 bt.
 Mesta lengd: 55,38 m Skráð lengd: 49,9 m
 Breidd: 8,18 m Dýpt: 6,47 m
 Vél: Wichmann 1325 kW, 1977
 Fjöldi skipverja: 5

Súlan ©Hilmar Snorrason

Gögn:
 Lögregluskýrslur
 Gögn RNS
 Endurrit sjóprófs

Lokaskýrsla afgreidd á fundi 14. apríl 2010 af Inga Tryggvasyni, Hilmari Snorrasyni, Jóhanni Ársælssyni og Ólafi K. Ármannssyni

Tilgangur þessarar skýrslu er ekki að skipta sök eða ábyrgð og skal henni ekki beitt sem sönnunargagn í opinberu máli.

Atvikalýsing:

Þann 1. júlí 2009 voru Birtingur NK 119 og Súlan EA 300 um 100 sjómílur suður af Stokksnesi. Veður: Logn og þoka.

Birtingur NK og Börkur NK voru á tvílembings-trollveiðum. Birtingur NK dró bakborðsvænginn og hafði sleppt sínum vír og dólað frá meðan skipverjar Barkar NK kláruðu að hífa og gerðu sig klára í að dæla aflanum úr pokanum. Þegar Börkur NK hafði lokið dælingu setti hann á ferð og hélt Birtingur NK þá á hálfri ferð í átt að honum til að taka við vængunum aftur.

Súlan EA hafði komið á miðin síðla nætur og haldið sig skammt fyrir aftan skipin á meðan þau voru að klára halið en færði sig upp með stjórnborðssíðu Barkar NK þegar hann var tilbúin að dæla aflanum yfir í Súluna EA. Skipin voru á reki á meðan en að því loknu var aflabarkanum sleppt niður og byrjað að snörla hann inn en þá slitnaði

gilsvír. Það seinkaði aðgerðinni og voru allir skipverjar Súlunnar EA við þessa vinnu á þilfarinu.

Birtingur NK sigldi á bakborðsbóg Súlunnar EA á stað, 62°33'N og 015°23'V. Óverulegar skemmdir urðu á skipinu en talsverðar skemmdir urðu á Súlunni EA og var henni siglt til hafnar á Neskaupsstað en Birtingur NK hélt áfram veiðum.

Ákoman á skipunum.

Við rannsókn kom fram:

- að skipstjóri Birtings NK var einn á stjórnþalli en brú Súlunnar EA var mannláus þegar áreksturinn átti sér stað;
- að á Birtingi NK var byrjað að hífa kl 07:00 og trollið aftengt á milli skipanna í framhaldi af því. Stýrimaður tók þá við stjórn og átti að sigla á

hægri ferð fyrst vestur og svo suður fyrir Börk NK á meðan verið var að klára halið og halda síðan að honum þegar því væri lokið. Þetta gekk eftir og lét stýrimaður reka um stund á meðan hann beið eftir að Börkur NK kláraði dælingu og setti aftur á ferð en hann taldi sig hafa séð það á AIS merki hans sem birtist í siglingatölvunni;

- að skipstjóri Birtings NK kom í brú aftur rétt fyrir kl. 09:00 og fékk þær upplýsingar að einu skipin sem væru nálægt væru Börkur NK og Aðalsteinn Jónsson SU. Þá voru þeir nýbúnir að setja stefnu á Börk NK með 40-50% skurð eða 6-7 hnúta hraða. Skipstjóri kvaðst hafa séð bæði þessi skip í ratsjá og AIS-kerfinu en ekki önnur. Hann varð þá var við púls (eða truflun ?) frá asdikinum sem gerði hann órólegann svo hann leit aftur í radarinn. Hann sagðist áætla að hafa verið í brú í rúmar þrjár mínútur (*3 mínútur á 6 hnútum eru um 550 metrar*) og þegar hann leit upp frá ratsjánni og út um gluggann sá hann Súluna EA í um 30 til 40 metra fjarlægð. Hann kvaðst hafa slegið út sjálfstýringu, sett hart í bak og á fullan skurð (100%) afturábak því stefnan var framan við miðskip bakborðssíðu þess;
- að skipstjóri og stýrimaður Birtings NK kvaðust ekki hafa séð AIS-merki Súlunnar EA. Skipstjóri Súlunnar EA kvaðst hafa séð öll skipin á veiðislóðinni í sínu tæki en fyrir áreksturinn hefði hann heyrt frá öðrum að AIS merki hans vildi detta út öðru hvoru. Stýrimaður Barkar NK sagðist hafa séð AIS-merki Súlunnar EA öðru hvoru um nóttina en skipstjóri Barkar NK sagðist ekki hafa séð merkið eftir að hann kom upp um morguninn;
- að tvær ratsjár eru í Birtingi NK en önnur var biluð og var hin af gerðinni Furuno FR 2110 (undri) með 2m löngu loftneti staðsett rúman metra framan við afturmastur. Mastrið er nær 60 sm breitt á þessum stað og blindur geiri aftur af skipinu vegna þessa er nær 10°. Ratsjain var stillt á 0,5 sml hring á meðan skipin voru á toginu en þegar trollvængnum hafði verið sleppt og siglt frá Berki var stillingu breytt fyrst í 2 sml og síðan í 6 sml hring þegar stýrimaður tók við stjórn og síðan í 12 sml hring. Þeir sögðust báðir aðeins hafa séð tvö skip í ratsjánni sem fyrr segir (Börk NK og Aðalstein Jónsson SU). Ratsjain var búin árekstrarvara sem ekki var gerður virkur eftir að vængnum var sleppt;
- að sögn skipstjóra Súlunnar EA komu þeir á miðin til að taka afla frá skipunum um morguninn skömmu áður en byrjað var að hífa. Hann sagðist hafa andæft fyrir aftan Birting NK á meðan verið var að hífa og þegar Birtingur NK dólaði frá tók Börkur NK trollið á síðuna og Súlun EA farið að stjórnborðssíðu hans. Stýrimaður Barkar NK taldi að Súlun EA hafi verið komin mun fyrr um nóttina en hann tók vaktina eftir miðnætti og hafði fylgst með henni í ratsjánni;
- að allir skipverjar Súlunnar EA voru að störfum á þilfari, nema yfirvélstjóri í vélarúmi, á meðan verið var að dæla aflanum í skipið og skipstjóri því sjaldan í brú á rekinu. Hann fylgdist því ekki með þegar Birtingur NK nálgadist og heyrði ekki í honum. Ratsjain var búin árekstrarvara en hann var ekki virkjaður eftir að dælingu aflans lauk og Börkur NK sigldi frá;
- að engin talstöðvar- eða símasamskipti höfðu verið á milli Súlunnar EA og Birtings NK fyrir áreksturinn. Skipstjóri Súlunnar EA sagðist hafa rætt við

skipstjóra Barkar NK í síma áður en hann kom á svæðið og gert honum grein fyrir komutíma;

- að skipstjóri Birtings NK taldi að skyggni hafi verið 50 til 100 faðmar (92 til 185 metrar) en skipstjóri Súlunnar taldi að skyggni hafi verið 0,1 sml eða jafnvel 0,2 sml (185 til 370 metrar). Þess ber að gæta að litur Súlunnar EA er grár skrokkur og kremgul yfirbygging en Birtings NK dökkblár skrokkur og hvít yfirbygging;
- að gluggar og úthurðir voru lokaðar í brú Birtings NK sem takmarkaði möguleika að það heyrðist vélarhljóð í grenndinni. Engin skip á veiðislóðinni gáfu þokumerki. Skipstjórar beggja skipana sögðu að það tíðkaðist almennt ekki hjá íslenska fiskiskipaflotanum að gefa hljóðmerki í takmörkuðu skyggni. Sjálfvirkur búnaður með þremur aðgerðum er tengdur þokulúðri Birtings NK að sögn skipstjóra en skipstjóri Súlunnar EA var ekki viss um hvort svo væri hjá honum;
- að stýrimaður Barkar mundi ekki eftir að hafa nefnt að Súlan væri komin en taldi að Birtingu hafi vitað að Súlan væri að fara að dæla hjá þeim;
- að eftir atvikið kvaðst skipstjóri Birtings NK ætla að tileinka sér ákvæði siglingareglna betur framvegis.

Nefndarálit:

Nefndin telur röð atvika hafa valdi því að árekstur varð á milli skipanna:

- Stýrimaður Birtings NK fylgdist ekki með skipaumferð á svæðinu.
- Samskipti og upplýsingastreymi milli skipanna sem voru að veiðum saman var verulega ábótavant.
- Stjórnþallur Súlunnar EA var mannlaus.
- AIS tæki Súlunnar EA var bilað.
- Stjórnendur skipanna fóru ekki eftir ákvæðum siglingareglna um siglingu í slæmu skyggni og varðstöðu í brú til að koma í veg fyrir árekstur á sjó.

Sérstök ábending:

Aldrei verður um of brýnt fyrir skipstjórnarmönnum gildi þess að halda dyggilegan vörð á stjórnþalli skips hvernig sem viðrar og við hvaða aðstæður sem er þegar skip er laust.